LIBRI
www.libridergi.org
Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi
Journal of Book Notices, Reviews and Translations

SAYI V (2019)

K. KÖROĞLU & S. F. ADALI (Eds.) *Assurlular Dicle'den Toroslar'a Tanrı Assur'un Krallığı.* İstanbul 2018. Yapı Kredi Yayınları, 463 sayfa. ISBN: 9789750843051

Mehmet Emin TEKİN

OPEN ACCESS JOURNALS

Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı V: Ocak-Aralık 2019) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır. Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: M. E. Tekin, *Assurlular Dicle'den Toroslar'a Tanrı Assur'un Krallığı.* Editörler: K. Köroğlu – S. F. Adalı, *Libri* V (2019) 77-81.

Geliş Tarihi: 21.06.2019 | Kabul Tarihi: 23.09.2019
Elektronik Yayın Tarihi: 02.11.2019

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

LIBRI

Geliş Tarihi: 21.06.2019
Kabul Tarihi: 23.09.2019
Elektronik Yayın Tarihi: 01.11.2019

Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi
www.libridergi.org
LIBRI V (2019) 77-81

K. KÖROĞLU & S. F. ADALI (Eds.) *Assurlular Dicle'den Toroslar'a Tanrı Assur'un Krallığı.* İstanbul 2018. Yapı Kredi Yayınları, 463 sayfa. ISBN: 9789750843051

Mehmet Emin TEKİN*

Kitap, *İçindekiler* (V-VII), *Paylaşmak Biriktirmekten Büyüktür* (VIII-IX), *Önsöz* (X-XV) ile başlar, uluslararası okuyucu kitlesine ulaşmak için Türkçe ve İngilizce olarak iki dilde hazırlanmıştır. Yirmi makalenin bir araya getirilmesiyle oluşmuş bir çalışmadır. *Giriş* (1-23) bölümü dışında *Anadolu'da İlk Assurlular* (25-53), *Eski Assur Dönemi Ticaret Merkezleri* (55-105), *Orta Assur Krallığı ve Anadolu* (107-125), *Yeni Assur Krallığı* (127-321), *Yeni Assur Dönemi Eyalet Merkezleri ve Garnizonları* (323- 401) ile *Köyler ve Kırsal Yerleşmeler* (403-451) bölümlerinden oluşmaktadır. *Giriş* kısmında *Assur Kenti ve Assur Krallığı Tarihine Genel Bakış* (2-23) isimli makalesinde Karen Radner bizlere Assur medeniyetinin arkeolojik keşfi, Assur Krallığı'nın anayurdu ve coğrafyası hakkında bilgi verilmektedir. Assur kentinin kuruluş amacı, tanrı Assur ve tapınak anlatılmıştır. Assur dili üzerinde durularak siyasi yapılanmadan bahsedilmiştir. Mitannilerin düşüşe geçmesiyle Assur'un krallığa geçişi, bölgede yükselişi üzerinde durulmuştur. MÖ 1200'lerdeki büyük göçlerin etkileri anlatılarak sosyal yaşam hakkında bilgiler verilmiştir. Arami-Assur mücadelesi, Assur zaferi ve imparatorluk dönemi anlatılmıştır. Askeri yapı, merkezi yönetim, komşularla ilişkiler ve Assur tarihi hakkında genel bilgiler yer almaktadır.

Anadolu'da İlk Assurlular adlı bölümde bir makale yer almaktadır. *Tüccarlar ve Seyyahlar: Anadolu'da Assurlular MÖ 2000-1600* (26-53) adlı çalışma-

* PhD., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. mehmetemintekin01@gmail.com | 0000-0001-7289-9279

sında G. Barjamovic okuyuculara Assurlu tüccarlar ve ticaret sistemlerine değinilerek, Kültepe'de yapılan kazı ve bulunan eserlerden bahsedilmiştir. Assur ve Anadolu arasındaki ticaretten ve ticari ilişkiler için yazının kullanımı incelenmiştir. Ticarette kullanılan malzemeler, kalay ve dokuma ele alınmıştır. Prushaddum kentinin konumu üzerinde durulmuş, ticaret yollarının güvenliği ve kalitesinden bahsedilmiştir. Ticari tekelleri oluşması, Assur'un kentten imparatorluğa dönüşmesi ele alınmıştır. Kervanların seyahat sürelerine değinilerek kervanlar hakkında bilgi verilmiştir. Anadolu'daki Assurlular anlatılmıştır.

Eski Assur Dönemi Ticaret Merkezleri bölümünde iki makale yer almaktadır. *Kaniş Karumu: Eski Assur Ticaretinin Anadolu'daki Başkenti* (56-83) isimli makalede F. Kulakoğlu bizlere, Kültepe'nin konumuna değinilerek Kültepe'de yapılan araştırmanın tarihçesi verilmiştir. Assur ticaret kolonileri gelmeden önceki dönemde Kültepe ve Assurlular geldikten sonrası hakkında bilgi verilmiştir. Ticareti yapılan mallar, bunlarla ilgili sorumluluk ve haklar üzerinde durulmuştur. Kaniş'teki yerleşim hakkında sosyal ve siyasi bilgiler sunulmuştur. Kullanılan madenler, kumaş, yazı ve ölü gömme gelenekleri ile mühürler, tanrı heykelcikleri ve çanak çömleklerle ilgili bilgilere ilaveten koloni çağı sonrası Kültepe hakkında bilgiler yer alır.

Assur Ticaret Kolonileri Çağı'ndaki Hattuş (84-105) başlığını taşıyan A. Schachner imzalı makalede okuyuculara Hattuşa (Boğazköy) kentinin geçmişi hakkında bilgi verilmiştir. Boğazköy'ün gelişmesi, son zamanlarda yapılan kazılardan bulunan argümanlardan bahsedilmiştir. Assur ticaret kolonileri döneminde Boğazköy'ün yerleşimi hakkında bilgiler sunulmaktadır. Karum Hattuş evleri hakkında bilgilere değinilerek, kentin sürekli yerleşim yeri olduğu üzerinde durulmuştur. Boğazköy'ün Kültepe'den farklı olduğu üzerinde durulmuştur.

Orta Assur Krallığı ve Anadolu adlı bölümde bir makale yer almaktadır. *Orta Assur Krallarının Anadolu'daki Çıkarları* (108-125) adlı makalede A. Schachner bizlere, Assurluların MÖ ikinci binyılda topraklarını genişletmesi hakkında bilgiler verilmiş, Mitannilerle mücadeleler anlatılmıştır. Döneme ilişkin Yukarı Dicle Bölgesi hakkında bilgilere değinilmiştir. Kazılardan ele geçen çanak-çömlek gibi eserlerden bahsedilerek bölgenin yaşam tarzı hakkında örnekler verilmiştir. Yukarı Dicle Bölgesi'ndeki Assur egemenliğine değinilerek Assurluların hammadde kaynaklarından bahsedilir. Arami-Assur

mücadelesi anlatılarak Dicle tüneli incelenmiştir.

Yeni Assur Krallığı adlı bölüm yedi makaleden oluşmaktadır. *Assurluların Anadolu Seferleri* (128-161) isimli makalede T. Dezso okuyuculara Assur askeri faaliyetleri ve kuzey ile batıdaki cepheler hakkında bilgi verilmiştir. Batı cephesi, kuzey cephesi, kuzeydoğu cephesi ve kuzeybatı cephesi ayrı ayrı ele alınarak, bölgelerin kapsadığı yerler, önemleri, askeri yollar ve kralların yaptığı seferler ele alınmıştır.

Anadolu'daki Yeni Assur Dönemi Stelleri ve Kaya Kabartmaları (162-207) isimli çalışmada K. Köroğlu bizlere, MÖ 1000 ile 612 yılları arasında hüküm süren Yeni Assur Krallığı döneminde yapılan ortostat, stel ve kabartmalar hakkında bilgi verilmektedir. Bunların yapımına ilişkin kurallar, stel ve kabartmaların yapım stilleri, temel özellikleri, nerelere konumlandırıldıkları üzerinde durulmuştur. Steller hakkında teknik bilgi verilmiş, ardından Anadolu'daki Assur stellerine değinilmiştir. Kabartma ve stel yaptırmanın krallar için olan önemi hakkında bilgiler yer almaktadır.

Anadolu'daki Çiviyazılı Orta ve Yeni Assur Metinleri (208-229) adlı çalışmada J. Macginnis okuyuculara Anadolu'da son 150 yıldır ortaya çıkarılan Assur çivi yazılı metinleri hakkında bilgi verilmektedir. Bulunan metinleri bulundukları konumları ve metinlerin içerikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Gölge Hasım: Urartu'nun Assur'la İlişkisi (230-255) adıyla yer alan makalede P. Zimansky bizlere, Urartu kelimesinin kökeni ve Urartu'lar ile Assurluların ilişkilerini açıklamıştır. Urartuların konumları Erken Biainili Dönemi'nde krali soy ve emperyal kültüre değinilmiş, yaşam tarzları hakkında bilgiler verilmiştir. Güçlerinin zirvesindeki iki imparatorluğun mücadeleleri, Urartu ve Assur'un sonları anlatılmıştır.

Karşılaşmalar, Etkileşimler ve Ortak Bir Kültürel Alan: Assur İmparatorluğu ve Demir Çağı Suriye-Hitit Devletleri (256-275) isimli makalede Ö. Harmanşah okuyuculara Suriye-Hitit Devleti ile Assur Devleti arasındaki askeri olmayan etkileşim ve karşılaşmalara değinmiştir. Hititler sonrası bölgede kurulan devletlerden bahsedilmiştir. Ekonomik ve mimari faaliyetler ele alınarak saray ve tapınak gibi anıtsal yapılardan bahsedilmiştir. Kutsal ve kamusal yapılardan, ganimet, haraç, ticaret ve takas yapılan öğeler incelenmiştir.

Yeni Assur Krallığı'nın Orta Anadolu'ya İlgisi: Melid, Tabal, Frig ve Lidya İlişkileri (276-299) isimli çalışmada S. F. Adalı biz okuyucular için Melid, Tabal,

Frig ve Lidya'daki krallık ve devletlerin Assur'la siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri ilişkileri ile yaptıkları savaşlar ve anlaşmaları üzerinde durmuştur. Bölgedeki Assur egemenliği, kazanılan ve kaybedilen bölgelere ek olarak vasal devletlere değinilmiştir.

Anadolu'da Aramiler ve Yeni Assur-Arami İlişkileri (300-321) adıyla yer alan makalede Y. Bloch bizler için Aramilerin tarihsel kökenlerine değinmiş, Assur kralları ve Aramilerin yaptıkları savaşların yerlerini belirtmiştir. Aramilerin yaşadıkları yerler hakkında bilgi verilerek, Nusaybin bölgesi Aramilerinden bahsedilmiştir. Gozan Krallığı'nın konumu ve Assur krallarıyla ilişkileri aktarılmıştır. Yukarı Dicle Vadisi, Tur Abdin Aramileri ve Sam'al Krallığı hakkında bilgiler yer almaktadır.

Yeni Assur Dönemi Eyalet Merkezleri ve Garnizonları adlı bölüm beş makaleden oluşmaktadır. *Üçtepe* (324-339) isimli makalede K. Köroğlu okuyucular için Üçtepe'nin konumu ve döneme ilişkin önemi üzerinde durmuştur. Bölgede yapılan arkeolojik kazılardan bahsedilmiş, Üçtepe'ye dair araştırmaların tarihçesine değinilmiştir. Üçtepe höyüğünün yapı katları hakkında bilgiler vererek, Assurluların Üçtepe höyüğündeki ilk yerleşimlerine değinilmiştir. Assur eyalet merkezleri, garnizonları ve çevrelerindeki oluşumlardan bahsedilmiştir. Tuşhan eyalet merkezi, tarihi ve coğrafyası hakkında bilgiler yer almaktadır.

Ziyaret Tepe (340-351) isimli çalışmada T. Matney bizlere, Ziyaret Tepe'nin konumu coğrafyası hakkında bilgiler yer almakta, Ziyaret Tepe ile ilgili kazıların tarihine değinmiştir. Ziyaret Tepe'deki iskân sıralamasına değinilerek Tuşhan'dan bahsedilmiştir. Ziyaret Tepe'deki kamusal yapılardaki arkeolojik kazılara değinilmiş ve Tuşhan'daki günlük yaşam hakkında bilgi verilmiştir.

Sultantepe Höyüğü: Tüm Gizemini Koruyan Assur Şehri (352-363) adlı makalede G. Kozbe okuyucularına Sultantepe höyüğü hakkında konum ve coğrafi bilgiler vermiştir. Türk ve İngiliz ortaklığında Sultantepe höyüğünde yapılan kazılar hakkında bilgiler aktarılmıştır. Kazılarda ele geçen eserlere değinilerek, Sultantepe höyüğünde yapılan intensif yüzey araştırması ve sonuçları hakkında bilgiler verilmiştir.

Yeni Assur Dönemi Tayinat (364-379) çalışmada E. Denel ve T. P. Harrison bizlere Tayinat höyüğünde yapılan arkeolojik kazılar, höyüğün konumu, coğrafyası ve kazılarda ele geçirilen materyaller hakkında bilgiler vermiştir. Tayinat Arkeoloji Projesi'nden, Suriye-Hitit Projesi'nden, Geç Hitit Sitadeli ve Yeni

Assur Sitadeli'nden bahsedilmiştir. Tayinat Arkeoloji Projesi tarafından bulunan tapınak ve yapılan Yeni Assur dinsel ritüeli üzerinde durulmuştur.

Tille (380-401) isimli makalede S. Blaylock bizlere Tille höyüğünden, tarihsel arka planı bulunduğu bölge, bağlı olduğu Kummuh Krallığı ve ardından gelen Assur egemenliği ele almıştır. Yapılan kazılardan bahsedilmiştir. Yerleşmenin tabakalarının tarifi güney ve kuzey yapıları üzerinde durulmuştur. Tille'deki objeler ve Assur çanak çömlekleri ele alınmıştır.

Köyler ve Kırsal Yerleşmeler isimli bölüm üç makaleden oluşmaktadır. *Kavuşan Höyük: Assur İmparatorluğu'nun Taşrasında Küçük ve Özgün Bir Yerleşim* (404-419) adlı makalede G. Kozbe okuyuculara Yukarı Dicle Havzası'ndaki tarımın öneminden bahsetmiştir. Bölgenin coğrafi yapısı anlatılmış ve Kavuşan höyüğün tarihsel geçmişine değinilmiştir. Yapılan arkeolojik kazılardan ve Kavuşan höyükteki Yeni Assur Dönemi'ne değinilmiştir. Kavuşan höyüğün bölgedeki tek Yeni Assur depolama alanı olduğu belirtilmiş, Yeni Assur çanak çömleği, mühürleri, kil ağırşakları, arkeolojik bulguları ve gömüleri üzerinde durulmuştur.

Hakemi Use: Yukarı Dicle Vadisi'nde Bir Yeni Assur Köy Yerleşimi (420-435) adlı eserde H. Tekin bizlere, Yukarı Dicle Vadisi'nin Assurlular için önemi üzerinde durmuştur. Bu bölgede yer alan köyler arasındaki Hakemi Use hakkında bilgiler yer almaktadır. Bölgedeki arkeolojik faaliyetlerden bahsedilmiş, Hakemi Use'nin konumu verilmiştir. Tarla olarak kullanılması nedeniyle höyüğe verilen zarar anlatılmıştır. Yeni Assur Dönemi'nde inşa edilen Hakemi Use'nin mimari dokusu incelenmiştir. Höyükte açılan 571 mezardan bahsedilmiş, mezarlardaki bireylerin yaşları ve mezar eşyaları üzerinde durulmuştur. Höyükte bulunan çanak çömleklere değinilmiştir.

Dicle Vadisi'nde Yeni Assur Dönemi Mevsimlik Köyler: Kilokki Tarlası (Kilokki Rabiseki), Kumru Tarlası (Zeviya Tivilki), Salat Tepe (436-451) isimli çalışmada ise A. T. Ökse bizlere Yukarı Dicle Havzası'ndaki Assur varlığından bahsetmiş, bölge halkının geçim kaynaklarına değinmiştir. Bölgede yapılan yüzey araştırmalarına ve kazılara yer verilmiştir. Bölgede bulunan kalıcı yaylalar ve yaylalardaki yapılar üzerinde durulmuştur. Mezarlarda bulunan aletlerden, Yukarı Dicle Havzası'ndaki ölü gömme geleneğinden bahsedilmiştir. Bölgede kullanılan çukur evlerden, kazılarda ele geçirilen malzemelerden ve bölgedeki yerleşim yerlerinin yaşam tarzları hakkında bilgiler verilmiştir. Kitabın sonunda *Dizin (*453-463) yer almaktadır.